

Facklig ordlista och förkortningar

AEA	Akademikernas a-kassa (AEA) är Sveriges största a-kassa med cirka 700 000 medlemmar.
AHT	Se "Akademikerförbunden".
Ajournera	Ta paus i en förhandling/möte. En ajournering kan bestämmas till exempelvis tio minuter, en dag eller en vecka.
Akademikerförbunden	Akademikerförbunden handel och tjänster (AHT) är ett samarbete mellan 14 Sacoförbund inom handel och tjänster i privat sektor.
Akademikerförening	Kallas den gemensamma lokalföreningen för Sacoförbunden främst inom privat sektor. Här kan det ingå medlemmar från flera förbund. (Inom statlig sektor kallas föreningen ofta för Saco-förening.)
Arbetsbrist	Arbetsbrist är ett begrepp inom arbetsrätten och uppstår vanligtvis när en arbetsgivare tar bort befattningar i sin organisation. Arbetsgivaren ska utreda möjligheten till omplacering och är omplacering inte möjlig, tillämpas turordningsreglerna i Lagen om anställningsskydd (LAS).
Arbetsmarknadens- parter	Arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer som förhandlar fram och tecknar kollektivavtal.
Avtalsperiod	Tidsperiod under vilken kollektivavtalet gäller.
Avtalslöst tillstånd	Råder när ett kollektivavtal slutat gälla och nytt avtal ännu inte är färdigförhandlat. Då råder inte längre fredsplikt, se nedan.
Avtalsturlista	Vid arbetsbrist kan arbetsgivaren ibland vilja förhandla fram avvikelser från turordningsreglerna i LAS. Detta kallas avtalsturlista och kan upprättas i samverkan med fackförbunden. Ta alltid kontakt med avtalsansvarig ombudsman innan förhandlingen är avslutad. Se även turordningslista.
Bifalla	Ge samtycke. Ett medlemsmöte kan t. ex bifalla en motion. Motsatsen är att avslå.

Bordläggning	Behandling av en fråga uppskjuts till ett senare möte.
Centrala avtal/ kollektivavtal	Avtal som gäller en hel bransch kallas centrala avtal/ kollektivavtal.
Dispositiv	En del lagregler är förhandlingsbara, d v s möjliga att ersätta eller upphäva genom kollektivtal mellan arbetsmarknadens parter. Det står i lagtexten vilka delar som är dispositiva.
Editionsplikt	Skyldighet att visa handlingar som åberopas i en förhandling (se även MBL §18), gäller både arbetsgivar- och arbetstagarpart.
FML	Lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen (FML) ger bland annat rätt för förtroendemän att arbeta med fackliga frågor på betald arbetstid i frågor som rör verksamheten.
Fredsplikt	När kollektivavtal är undertecknat råder fredsplikt. Strejk och andra stridsåtgärder är otillåtna.
Föreningsutvecklare	Föreningsutvecklare arbetar med att bilda akademikerföreningar eller utse kontaktpersoner på arbetsplatser som saknar lokalt förtroendevalda. De kan också hålla kortare utbildningar och ge stöd vid rekryteringsaktiviteter lokalt ute på arbetsplatserna.
Föräldralön	Löneutfyllnad som enligt kollektivavtal utbetalas till den som är föräldraledig i samband med barns födelse/adoption.
Generellt påslag	I avtal överenskommen löneökning som utgår till alla.
Hängavtal	Ett kollektivavtal mellan en arbetsgivare och en arbetstagarorganisation, genom vilket arbetsgivaren förbinder sig att tillämpa förbundsavtalet för branschen.
Individgaranti för löneökning	Garanterad minsta ökning för den enskilda arbetstagaren, finns normalt inte i Sacoförbundens löneavtal.
Individuell lönesättning	Lönesättning utifrån kriterier som bygger på till exempel individens kompetens, prestationer och ansvar.

Intjänandeår	Intjänandeår är det år du arbetar och tjänar in din semester. Intjänandeåret är normalt året innan semesteråret, mellan den 1 april och 31 mars. Se även "Semesterår"
ITP	Industrins och handelns tilläggs pension (ITP) är en tjänstepension för privatanställda tjänstemän som har förhandlats fram av PTK och Svenskt Näringsliv. Den kan vara premie- eller förmånsbestämd.
Kollektivavtal	Ett skriftligt avtal mellan arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare som reglerar löner och övriga anställningsvillkor för arbetstagare. Kan tecknas centralt och lokalt.
Konstituering	Fördelning av uppdrag inom styrelse och brukar ske efter val/årsmöte.
Kontaktförbund	Kontaktförbund är det av Akademikerförbunden som ansvarar för ett kollektivavtal, vanligtvis det förbund med flest antal medlemmar på det kollektivavtalsområdet.
Kontaktombudsman	Kontaktombudsman är den ombudsman på respektive kontaktförbund, se ovan, som förhandlar kollektivavtalet. Kontaktombudsmannen ansvarar för rådgivning, information och stöd till lokalt förtroendevalda vid förhandlingar som gäller flera medlemmar s.k. kollektiva förhandlingar. Vid individuella förhandlingar vänder sig medlemmen/den förtroendevalde till sitt eget fackförbund.
LAS	Lagen om Anställningsskydd (LAS) reglerar det som rör en anställning bland annat anställningsavtal och uppsägning.
LO	Lands Organisation (LO) är en centralorganisation för 14 olika fackförbund och samlar omkring 1,5 miljoner medlemmar (2015).
Lockout	Är en stridsåtgärd där arbetsgivare stänger ute anställda från arbetsplatsen utan lön. Kallas även blockad.
Lokal lönepott	Utrymme för löneökning som bestäms i förhandlingar av arbetsgivare och lokala fackliga organisationer och sedan fördelas.
Löneavtal	Det centrala löneavtalet mellan arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare som anger grundläggande former och förutsättningar för den lokala löneprocessen.

Lönebildning	Hela den process som bestämmer lönerna på arbetsmarknaden.
Lönestruktur	Hur lönesystemet är uppbyggt och hur olika löner förhåller sig till varandra.
Löneutrymme	Ekonomiskt utrymme för löneökningar, anges oftast i löneavtalet.
MBL	Lag om medbestämmande i arbetslivet (MBL) reglerar bl. a rätten för både arbetsgivare och arbetstagare att organisera sig (d.v.s. att bli medlem i en organisation) samt rätten till inflytande och medbestämmande på arbetsplatsen.
Motion	Skriftligt framföra förslag i en förening.
Nominell löneökning	Hur mycket lönerna har ökat utan hänsyn tagen till inflationen.
Nominering	Föreslå kandidater till exempelvis styrelseval i en akademikerförening, görs vanligtvis av valberedningen.
OFR	Offentliganställdas förhandlingsråd är en förhandlingsorganisation där vissa förbund från Saco och TCO ingår.
Ob-tillägg	Tillägg på grundlönen när man arbetar på obekväm arbetstid.
Olovlig stridsåtgärd	Konfliktåtgärd som vidtas trots att fredsplikt gäller (d v s när avtal är tecknat).
Oreglerad	En fråga är oreglerad om det inte framgår vad som gäller i lag eller avtal.
Parter	Parterna på arbetsmarknaden är arbetstagarorganisation (facklig organisation) och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare
Partsställning	Kollektivavtal träffats mellan en arbetsgivarorganisation och ett eller flera förbund. De är parter och har partsställning. Den enskilda arbetsgivaren och Sacoförbundens lokala organisation har lokal partsställning.
Prolongera	Förlänga, exempelvis kan man prolongera ett avtal som är under omförhandling.

Provanställning	Arbetsgivare och arbetstagare kan träffa avtal om tidsbegränsad provanställning med provtid vid nyanställning.
PTK	Förhandlings- och samverkansrådet PTK består av 27 fackförbund från Saco, TCO och Ledarna och arbetar för tjänstemän inom privat sektor. Huvudområden är pension och försäkring, arbetsmiljö, omställning samt arbetstagarinflytande.
Reallöneökning	Anger hur mycket lönerna ökat när inflationen räknats bort.
Reglerad	Fråga som är fastställd i avtal eller lag.
Reservation	Kan anmälas i samband med beslut. Innebär att man inte är medansvarig till beslutet.
Saco	Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) är en centralorganisation för 22 olika fackförbund och som har cirka 650 000 medlemmar.
Sacoförening	Kallas den gemensamma lokalföreningen för Sacoförbunden främst inom statlig sektor. Här kan det ingå medlemmar från flera förbund. (Inom privat sektor kallas föreningen för Akademikerförening.)
Saco-S	Förhandlingsorganisation för <i>statligt</i> anställda akademiker som består av 21 Saco-förbund. Saco-S driver frågor på central nivå med Arbetsgivarverket som motpart.
Saco-P	Samverkan inom ramen för Saco-P sker av Saco-förbund med anställda inom den <i>privata</i> sektorn. (Ej förhandlingskartell)
Samverkansavtal	Lokalt avtal som reglerar hur alla, arbetsgivare, medarbetare och arbetstagarorganisationerna, ges möjlighet att bidra till utvecklingen av verksamheten. Samverkanstanken styrs i grunden av begrepp som delaktighet, decentralisering, delegering och gemensamt intresse samt förutsätter en tydlig ansvarsfördelning.
Semesterår	Ett semesterår omfattar vanligen tiden 1 april till 31 mars året därpå. Det är under det året du får ta ut din semester. Periodens förläggning kan vara förhandlingsbar.
Sifferlösa avtal	Avtal där parterna inte angett storleken på löneutrymmet eller de individuella löneökningarna.

Sjuklön	Den ersättning enligt lag eller avtal som arbetsgivaren betalar vid sjukdom till de anställda.
Stadgar	Regler och formalia för hur en förening ska arbeta.
Strandning	När förhandlingarna avbryts för att parterna anser att det inte går att komma överens.
Strejk	En arbetsmarknadskonflikt där anställda ställer in arbetet för att utöva tryck på arbetsgivaren. Är det en olovlig stridsåtgärd som sker under fredsplikt, kallas det vild strejk.
Stridsåtgärd	Medel som en part tar till för att skapa en konflikt, till exempel en strejk, en lockout eller en övertidsblockad. Varsel om stridsåtgärd meddelas motparten och Medlingsinstitutet senast sju arbetsdagar innan konflikt bryter ut.
Stupstocksregler	Stupstocksregler är tvingande bestämmelse i avtal som träder i kraft om de lokala parterna inte kommer överens i en viss fråga. Exempel: Det centrala avtalet lämnar åt lokala parter att bestämma hur stor löneökningen ska vara. Kommer man inte överens, ska lägst x % fördelas.
Suppleant	Ersättare.
Sympatiåtgärder	Stridsåtgärd för att stödja en part i en konflikt på ett annat avtalsområde än det egna. Sympatiåtgärder kan vidtas även om det råder fredsplikt.
Talarlista	Lista över personer som begärt ordet.
TCO	Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) är en centralorganisation för 14 fackförbund och samlar omkring 1,4 miljoner medlemmar.
Tillsvidareanställning	Det som i dagligt tal kallas fast anställning är huvudregel och då gäller anställningen tills vidare. För att arbetsgivaren ska kunna säga upp anställningen krävs saklig grund (personliga skäl el. arbetsbrist)
Tolkningsföretråde	Part som har tolkningsföretråde avgör uppfattning i aktuell fråga tills den är prövad.

Turordningslista	Vid nedskärningar av verksamheten måste arbetsgivaren följa ett omfattande regelsystem, läs mer i Lagen om anställningsskydd (LAS). Se även avtalsturlista.
Tystnadsplikt	Regler om tystnadsplikt finns i medbestämmandelagen och är en förhandlingsfråga. I normalfallet handlar det om att förvalta ett förtroende genom att hantera konfidentiell information med omdöme och integritet. Binds du av tystnadsplikt, har du alltid rätt att tala med föreningsstyrelsen och med förbundens kanslier. Upplys dem då om att de också omfattas av tystnadsplikten.
Visstidsanställning	Anställning som har ett slutdatum, kan även kallas tidsbegränsad anställning. Det kan exempelvis gälla säsongsanställning eller vikariat.
Votering	Röstning. När man begär votering i en fråga handlar det om att begära omröstning.
Yrkande	Förslag. När man yrkar på en åtgärd, såsom skadestånd eller liknande, lägger man helt enkelt ett förslag.